

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : มาตรการทางปกครองในการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม
จากโรงงาน

โดย : นายสนั่น สุขสว่าง

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ปีที่เสนอ 2540

มาตรการทางกฎหมาย ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการสำคัญหรือเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่กระบวนการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมประการหนึ่ง เพราะกฎหมายมีส่วนของขั้นตอนและวิธีการที่จะให้บังคับได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปบังคับใช้จัดการกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมได้ การจะใช้มาตรการทางกฎหมายให้เกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่อาจใช้เพียงมาตรการใดมาตรการหนึ่งเพียงลำพัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางอาญา ซึ่งเป็นมาตรการที่จะบังคับใช้ต่อเมื่อเกิดปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นก่อน ประกอบกับกระบวนการบังคับใช้ที่ค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน เพราะส่วนใหญ่จะต้องนำเข้าสู่กระบวนการทางศาลยุติธรรมก่อน จึงต้องใช้เวลาพอสมควร เป็นผลให้ไม่อาจรองรับกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันการณ์ ด้วยเหตุนี้มาตรการทางปกครองซึ่งมีลักษณะสำคัญด้วยการให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหาได้ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุมตรวจสอบ รวมทั้งยังสามารถใช้วิธีการลงโทษได้ตามความจำเป็นเหมาะสม จึงเป็นมาตรการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันและสามารถจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

อย่างไรก็ดี มาตรการทางปกครองที่นำมาบังคับใช้ในการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่เกิดจากโรงงาน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังมีปัญหาความไม่สอดคล้องรองรับกับเจตนารมณ์ดังกล่าวได้ จะเห็นได้จากมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่บัญญัติยกเว้นมาตรการการขอใบอนุญาตจัดตั้งโรงงานของ

โรงงานจำพวกที่ 3 ไว้จากหลักทั่วไปที่ถือว่าโรงงานประเภทนี้ต้องควบคุมป้องกันปัญหามลพิษอย่างเคร่งครัด ผลที่ตามมาก็คือการจำกัดอำนาจของรัฐในการเข้าควบคุมป้องกันตามวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน และอำนาจการจัดการที่วางไว้อีกมากมาย นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 47 ก็มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกัน โดยการกำหนดให้โครงการที่ต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีไม่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามเงื่อนไขที่วางไว้สำหรับโครงการอื่น ๆ ทั้งที่เป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการวางหลักเกณฑ์วิธีการจัดทำและการพิจารณาไว้อย่างดีนั้น กลับมอบให้อยู่ในอำนาจดุลพินิจพิจารณาของฝ่ายปกครองเพียงฝ่ายเดียว โดยเริ่มจากหน่วยงานเจ้าของโครงการเป็นผู้จัดทำรายงานเสนอเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นองค์กรบริหารของฝ่ายปกครองอีก ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือสาธารณชนได้แสดงความคิดเห็น ผลเสียที่ตามมาคือปัญหาความขัดแย้งต่อต้านคัดค้านจากประชาชนในโครงการต่าง ๆ ดังเช่นในหลายต่อหลายโครงการ ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วแต่มีการหยุดชะงัก หรือล้มเลิกโครงการไป ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจหรือการสูญเสียผลประโยชน์เป็นส่วนตัว ทั้งที่ความจริงแล้วบางโครงการอาจก่อประโยชน์ต่อสาธารณชนได้อย่างมากมายนอกจากตาม

ในการศึกษาวิจัย จึงนำเสนอให้เห็นแนวทางที่จะนำมาซึ่งการขจัดปัญหาดังกล่าว ด้วยการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะก่อให้เกิดผลในด้านการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มเติมมาตรการที่เป็นการเปิดโอกาสให้แก่สาธารณชนที่จะแสดงความคิดเห็นหรือร่วมในการตัดสินใจต่อโครงการที่อาจสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทฤษฎีสติธิในสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ถูกนำมาเป็นหลักการพื้นฐานในสิทธิของประชาชนประการหนึ่ง อันจะนำมาซึ่งการควบคุมป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น